

9. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.
10. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>.
11. Рассолов И. М. Информационное право: учебник. Москва: Юрайт. 2013. 419 с.
12. Зажигалкин А. В. Международно-правовое регулирование электронной торговли : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. СПб. 2005. 184 с.
13. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
14. Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку : Директива 2000/31/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 08.06.2000 р. № 2000/31/ЄС. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_224#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_224#Text).

**Ключові слова:** мережа Інтернет, договір, цифрове середовище, інформаційні послуги, цивільно-правовий договір, електронні засоби, електронна форма договору.

**Ключевые слова:** сеть Интернет, договор, цифровая среда, информационные услуги, гражданско-правовой договор, электронные средства, электронная форма договора.

**Key words:** Internet, contract, digital environment, information services, civil contract, electronic means, electronic form of contract.

### **ПРИЛЕНСЬКИЙ ІГОР ГЕНРІХОВИЧ**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірант кафедри цивільного права*

## **ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН У ДОГОВОРІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ ПОВІТРЯНИМ ТРАНСПОРТОМ**

У сьогоденних реаліях в Україні транспорт складає самостійну сферу економічної діяльності, що існує за власними правилами. Його роль полягає в наданні специфічних послуг, направлених на переміщення товару або особи у просторі. Транспортна діяльність не супроводжується створенням нових речей (об'єктів матеріального світу); її цінність саме у тому економічному ефекті, який виникає внаслідок переміщення вантажів, пасажирів або багажу узавчасно умовлене місце у встановлений термін. Тому відносини перевезення виникають за наявності потреби у переміщенні об'єктів або людей транспортним засобом. Вони врегульовані спеціальними правовими нормами, а отже мають зобов'язально-правовий характер. А отже, в силу зобов'язання з перевезення перевізник зобов'язується доставити вантаж та пасажирів у вказаний пункт призначення, а відправник вантажу, пасажир, інша особа зобов'язується виплатити винагороду за надані транспортні послуги (внести провізну плату).

Повітряні перевезення здійснюються на підставі договору, загальні положення про який містяться у нормах глави 64 Цивільного кодексу

України (далі – ЦК України). Отже, за договором перевезення пасажирів та багажу одна сторона (перевізник) зобов'язується перевезти другу сторону (пасажирів) до пункту призначення, а в разі здавання багажу – також доставити багаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання багажу, а пасажир зобов'язується сплатити встановлену плату за проїзд, а у разі здавання багажу – також за його провозення (ч. 1 ст. 910 ЦК України) [1].

Щодо відповідальності авіаперевізника, то в ЦК України та Повітряного кодексу України (далі – ПК України) містяться загальні норми і поняття про відповідальність.

Натомість норми про відповідальність авіа-перевізників, що втілені в тексті Варшавської конвенції [2] є концептуально іншими, ніж більш загальні норми ЦК України; але мають пріоритет над останніми.

Згідно з положеннями Варшавської конвенції та глави 3 Правил перевезень [3] звільняється від відповідальності, якщо доведе, шкода була завдана або її виникненню сприяли недбалість, неправомірна дія чи бездіяльність особи, яка вимагає відшкодування, або особи, від якої походять її права, перевізник повністю або частково звільняється від відповідальності перед особою, яка вимагає відшкодування, у розмірі, в якому такі недбалість, неправомірна дія чи бездіяльність спричинили шкоду або сприяли її виникненню. Але якщо вимогу про відшкодування у зв'язку зі смертю або тілесним ушкодженням, яких зазнав пасажир, заявлено особою, іншою ніж пасажир, перевізник так само повністю або частково звільняється від відповідальності настільки, наскільки він доведе, що недбалість, інша неправомірна дія чи бездіяльність цього пасажирів спричинили шкоду або якимось чином сприяли її виникненню.

Однак і перевізник також повинен ужити всіх необхідних заходів для уникнення затримки в перевезенні пасажирів і багажу. Проте, якщо у дію включаються форс-мажорні обставини, що включають в себе: несприятливі метеорологічні умови, надзвичайні ситуації у контролі за повітряним рухом, страйки, бунти, громадянські безлади, ембарго, війни, ворожі дії, порушення спокою, нерегульовані міжнародні відносини, технічні проблеми або інші складнощі, які фактично загрожують або унеможливають безпечне виконання польоту, перевізник має прав без повідомлення пасажирів анулювати чи затримати рейс або анулювати раніше підтверджене бронювання. Але при цьому відповідальність перевізника за неналежне перевезення в будь-якому випадку обмежена реальними збитками, доведеними пасажирів.

Перевізник звільняється від відповідальності за затримку пасажирів, якщо затримка у перевезенні пасажирів не перевищила допустимі строки або була спричинена форс-мажорними обставинами.

Правилами повітряних перевезень пасажирів і багажу також передбачені випадки, коли перевізник вправі відмовити пасажирів у перевезенні на будь-якому етапі перевезення, анулювати бронювання або зняти пасажирів з борту повітряного судна з метою забезпечення безпеки польоту та виконання вимог використаних діючих законів або

виходячи з власних обґрунтованих рішень, якщо визначить, що така дія необхідна з інших причин, передбачених ч. 2 розділу XII Правил [4].

Правилами повітряних перевезень пасажирів і багажу зазначено, що пасажир самостійно несе відповідальність за одержання всіх необхідних для подорожі документів: віз, дозволів тощо, а також за виконання всіх застосованих законів щодо виїзду, в'їзду та транзиту країни відльоту, прибуття та транзиту. Перевізник не нестиме відповідальність перед пасажиром за наслідки того, що пасажир не одержить такі документи або візи або не виконає такі застосовані закони.

На вимогу перевізника пасажир має пред'явити уповноваженим особам перевізника, представникам відповідних державних органів усі документи на виїзд, в'їзд, транзит, належні довідки щодо стану здоров'я, а в сьогоdnішніх реаліях дане питання ускладнюється карантинними обмеженнями, та необхідністю надати ще й довідку про негативний ПЛР-тест та інші документи, що вимагаються застосованими законами, та дозволити перевізнику самостійно зробити і залишити в себе їх копії або будь-яким іншим чином залишити в себе дані, що містяться у наданих документах. За перевізником закріплене право відмовити в перевезенні пасажиру, який не виконав застосовані закони, або документи якого не оформлені належним чином (у тому числі відсутність візи, коштів, квитка у зворотному напрямку тощо).

Заслуговує на увагу те, що міжнародне право досить ретельно регламентує матеріальну відповідальність сторін договору міжнародного повітряного перевезення за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків за договором або тих, що випливають із факту укладення договору.

Міжнародне право регулює відповідальність за шкоду, заподіяну під час повітряного перевезення, що зумовлюється постійним збільшенням їх обсягів, і, як наслідок, зростанням числа шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та майну потерпілих від авіаперевезень як джерела підвищеної небезпеки [5, с.124].

В міжнародній та національній практиці розрізняють два види цивільно-правової відповідальності: договірну та деліктну. Це розділення є вкрай необхідним так як, одна і та ж дія або бездіяльність, може являти собою порушення як договірних, так і позадоговірних зобов'язань. Відповідальність за заподіяну шкоду внаслідок міжнародного повітряного перевезення пасажирів регулюється значною мірою Варшавською конвенцією, яка підпорядковувала всі позови, незалежно від їх підстави, єдиними правилами [6].

У випадку смерті або тілесного ушкодження пасажирів, а також у разі знищення, втрати чи пошкодження багажу та вантажу, відповідно до Варшавської конвенції відповідальність за шкоду несе перевізник. Якщо відповідальність виникла з вини авіаперевізника, і доведено його халатність, то така відповідальність лежить на ньому [7, с.22]. Однак, якщо перевізник доведе, що ним були вжиті всі заходи для уникнення шкоди або що їх неможливо було зробити, він звільняється від відповідальності.

У разі якщо договір перевезення повітряним транспортом не підпадає під дію міжнародних угод, відповідальність перевізника за шкоду, заподіяну при повітряному перевезенні визначається за загальними правилами позадоговірної відповідальності. Якщо законом або договором перевезення передбачена підвищена відповідальність перевізника то застосовуються норми конвенцій [2; 8].

### ***Список використаної літератури:***

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року. Відомості Верховної Ради України. 2003. №40-44. Ст. 356
2. Про приєднання України до Конвенції про уніфікацію деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень: Закон України від 17.12.2008 року. Офіційний вісник України 2009. № 33. № 100. 2008. ст.3295. Ст.1163.
3. Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу»: Наказ Державної авіаційної служби України № 1239 від 26.11.2018 року. Офіційний вісник України від 25.03.2019. № 18. Ст.625
4. Правила повітряних перевезень вантажу: наказ Міністерства інфраструктури України № 728 від 30.11.2012 року. Офіційний вісник України від 25.01.2013. № 4.
5. Шумська М.Л. Правове регулювання договору перевезення повітряним транспортом. Аеро. Повітряне і космічне право.2015. № 1. С. 123-126.
6. Григоров О. Конвенційні стандарти відповідальності повітряного перевізника та законодавча практика України. URL: <http://blogs.korrespondent.net/blog/users/3231532-vtrata-bahazhu-pryaviaperevezenniakh-ta-mizhnarodno-pravovi-normy>
7. Козирева В.П. Відповідальність перевізника в авіації. Правовий тиждень. № 3(89). 2016. С. 21-27.
8. Про приєднання України до Конвенції про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень: Закон України від 17.12.2008 року. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 15. Ст.201.

**Ключові слова:** договір перевезення, повітряний транспорт, пасажир, цивільно-правова відповідальність.

**Ключевые слова:** договор перевозки, воздушный транспорт, пассажир, гражданско-правовая ответственность.

**Key words:** contract of carriage, air transport, passenger, civil liability.